

Brüssel, 30. märts 2026
(OR. en)

7887/26

SOC 180
EMPL 82
ECOFIN 400
MI 307
EDUC 102
JEUN 47
ENV 303
ENER 155
DIGIT 86
TOUR 15
CULT 42
JAI 408

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	30. märts 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2026) 138 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Sotsiaalmajanduse tegevuskava vahehindamine: peamised saavutused ja edasised sammud

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2026) 138 final.

Lisatud: COM(2026) 138 final

Brüssel, 30.3.2026
COM(2026) 138 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Sotsiaalmajanduse tegevuskava vahehindamine: peamised saavutused ja edasised
sammud**

{SWD(2026) 94 final}

1. SISSEJUHATUS

Sotsiaalmajandusest on saanud Euroopa majanduse ja ühiskonna lahutamatu osa, oluline jõukuse ja konkurentsivõime edendaja ning Euroopa vastupanuvõime tugisammas.

Euroopa Liidus (EL) tegutseb **rohkem kui 4,3 miljonit ühendust, ühistut, vastastikuse abi ühingut, sihtasutust ja sotsiaalset ettevõtet**, kes seavad sotsiaalsed ja keskkonnavalased eesmärgid kasumist tähtsamale kohale ning rakendavad osaluspõhiseid või demokraatlikke juhtimismudeleid. Need organisatsioonid on loonud vähemalt **11,5 miljonit töökohta**, mis moodustab ligikaudu **6,3 % kogu tööhõivest**, ning tegutsevad eri sektorites alates hooldusteenustest kuni rahanduse, põllumajandusliku toidutööstuse, jaekaubanduse ja kultuurini ⁽¹⁾.

9. detsembril 2021 võttis komisjon vastu **sotsiaalmajanduse tegevuskava** ⁽²⁾, mille eesmärk on avada sotsiaalmajanduse potentsiaal ja suurendada selle mõju. Komisjon esitas esimest korda visiooni ja teekaardi, milles kirjeldati meetmeid, millega soovitakse 2030. aastaks parandada raamtingimusi, juurdepääsu ärivõimalustele ja sotsiaalmajanduse nähtavust.

Sellest ajast alates on geopoliitiline olukord muutunud ning mitmed kattuvad kriisid on näidanud, kuidas sotsiaalmajandus toimib **vastupidavuse allikana**, luues ja säilitades kohalikke töökohti, mobiliseerides kogukondi solidaarsuse vaimus ja sekkudes seal, kus turud ei suuda **kaasavat majanduskasvu** tagada. See aitab muuta ELi prioriteetid **inimeste ja piirkondade jaoks tõhusateks lahendusteks**, edendades sotsiaalset innovatsiooni, viies ellu Euroopa sotsiaalõiguste sammast ⁽³⁾ ja võrdõiguslikkuse liitu ning aidates kaasa ringluspõhisemale ja vastupidavamale majandusele.

Sotsiaalmajanduse organisatsioonid **tugevdavad** alt üles suunatud ja kogukonnapõhise lähenemisviisi kaudu **territoriaalset ühtekuuluvust** linna- ja maapiirkondades, äärepoolseimates piirkondades ja piirialadel. See aitab otseselt kaasa **vaesuse vähendamisele ja sotsiaalsele kaasatusele**, luues eelkõige võimalusi tööturule sisenemiseks ja tagades taskukohase juurdepääsu teenustele. Võimaldades inimestel organiseeruda, osaleda ja ühiselt lahendusi luua, laiendavad ja tugevdavad sotsiaalmajanduse organisatsioonid **kodanikuaktiivsust ja demokraatiat**.

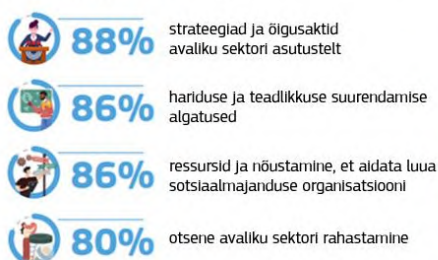
Samal ajal toetab sotsiaalmajandus Euroopa **jõukust ja konkurentsivõimet**. Sotsiaalmajanduse organisatsioonid suunavad innovatsiooni ühiskonna hüvanguks, töötades välja uusi viise selliste kaupade ja teenuste pakkumiseks, mis vastavad sotsiaalsetele vajadustele ja aitavad kaasa Euroopa elukvaliteedile. Nad edendavad ettevõtlikkust, eelkõige noorte ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade seas. Nad viivad need uuendused olulistesse majandussektoritesse, nagu elamumajandus ja ringmajandus, soodustades mudeleid, mis loovad kohalikku väärtust.

Sotsiaalmajanduse organisatsioonid **tugevdavad konkurentsivõimet, luues kvaliteetseid töökohti, suurendades tööturul osalemist ning aidates kaasa soolisele võrdõiguslikkusele ja kvalifitseeritud tööjõule**. Nende peamine sotsiaalne eesmärk ja töötajate kaasamine otsuste tegemisse soodustavad stabiilset tööhõivet, töötajate osalemist ning jätkuvat koolitust ja ümberõpet. Näiteks tööalase integratsiooniga tegelevad sotsiaalsed ettevõtted ühendavad tööhõive ja individuaalse toetuse, et aidata inimestel naasta tööturule vajalike oskuste ja teadmistega, mis võimaldavad neil minna tõrjutuselt üle kestlikule tööhõivele.

Sotsiaalmajandus tugevdab ka Euroopa **valmisolekut ja strateegilist autonoomiat**, aidates suurendada majanduslikku suveräänsust, muutes tööstuse, teenused ja väärtusahelad tugevamaks, mitmekesisemaks ja kohalikesse kogukondadesse lõimitumaks. See hõlmab riskijagamislahendusi, nagu vastastikused ühingud, mis pakuvad kodumajapidamistele, kogukondadele ja ettevõtjatele taskukohast kindlustuskatet, ning kooperatiivid, mis edendavad puhtamat tööstust ja rohepöört kogukonna energiaalgatuste ja ringmajanduse ärimudelite abil.

Enamik eurooplasi toetab meetmeid, millega aidatakse sotsiaalmajanduse organisatsioonidel tegutseda

Eurooplased kogevad sotsiaalmajanduse lisaväärtust oma igapäevaelus, nagu näitab 2025. aasta oktoobris avaldatud Eurobaromeetri eriuuring sotsiaalmajanduse kohta eurooplaste elus ⁽⁴⁾.

Käesoleva aruandega täidetakse sotsiaalmajanduse tegevuskavas võetud kohustus vaadata poole peal läbi selle rakendamine ja mõju, teha kindlaks allesjäänud probleemid ja kinnitada veel kord komisjoni visiooni sotsiaalmajandusest uues geopoliitilises kontekstis.

Lisaks, nagu on märgitud Enrico Letta 2024. aasta aruandes „Much more than a market“, tuleb sotsiaalmajanduse potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks kaaluda täiendavaid poliitikameetmeid ⁽⁵⁾. Vaja on sihipäraseid toetusmeetmeid ja tugiraamistikke, et võtta arvesse sotsiaalmajanduse ainulaadseid juhtimismudeleid, kasumi jaotamise eeskirju ja mõjule orienteeritust. Kooskõlas selle üleskutsega vaadeldakse käesolevas aruandes tulevikku ja uuritakse, millistes valdkondades tuleks olemasolevaid vahendeid tugevdada ja kus oleks vaja uusi meetmeid, et sotsiaalmajanduse potentsiaali maksimaalselt ära kasutada. Lisatud komisjoni talituste töödokumendis on esitatud täiendavad üksikasjad rakendamisprotsessi ja komisjoni korraldatud mitmesuguste sidusrühmadega peetud konsultatsioonide kohta.

2. RAKENDAMISEL TEHTUD EDUSAMMUD JA SAADUD ÕPPETUNNID

Sotsiaalmajanduse tegevuskava on üles ehitatud kolmele sambale ja koosneb 63 meetmest. Komisjon on enamiku neist meetmetest lõpule viinud või rakendab neid praegu, samas kui väike osa neist on tõendite ja turusuundumuste valguses lõpetatud või ümber suunatud.

Käesolevas osas järgitakse 2021. aasta tegevuskava struktuuri, tõstes esile peamisi saavutusi ja tehes järeldusi seal, kus probleemid püsivad, sillutades teed uutele meetmetele.

2.1. Sotsiaalmajanduse arenguks õige raamistiku loomine

Üks seniseid olulisemaid versteposte oli **2023. aasta nõukogu soovitus vastuvõtmine sotsiaalmajanduse raamtingimuste väljatöötamise kohta** ⁽⁶⁾. Sellega loodi liikmesriikidele ühine raamistik sotsiaalmajanduse integreerimiseks oma poliitikasse ja toetusmeetmete võtmiseks, et edendada sotsiaalmajanduse organisatsioonide jaoks soodsat keskkonda. See raamistik on andnud riiklikele reformidele õiguspärasuse ja kiirendanud neid. Ajavahemikus 2021. aastast kuni 2025. aasta lõpuni oli **21 liikmesriiki kas vastu võtnud või koostamas sotsiaalmajanduse riiklikke või piirkondlikke strateegiaid**. Lisaks olid 12 liikmesriiki vastu võtnud sotsiaalmajandust käsitlevad õigusaktid või neid reforminud ning kaks liikmesriiki olid seda tegemas. See kujutab endast märkimisväärset arengut strateegilisel ja seadusandlikul maastikul ning kajastab sotsiaalmajanduse kasvavat tunnustamist riiklikul tasandil.

Komisjoni jõupingutusi on toetanud **üha suurem rahvusvaheline aktiivsus**. ELi liikmesriigid ja komisjon on andnud oma panuse ÜRO Peaassamblee resolutsioonidesse ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni järeldustesse sotsiaal- ja solidaarmajanduse kohta ning komisjoni töö oli aluseks OECD soovitusele sotsiaal- ja solidaarmajanduse ning sotsiaalse innovatsiooni valdkonnas.

Seni tehtud edusammud kinnitavad, et ühine ELi visioon koos liikmesriikidele antava praktilise toetusega on väärtuslik. Seetõttu korraldas komisjon **vastastikuse õppimise seminare** sellistel teemadel nagu riigiabi, maksustamine, sotsiaalmajanduse strateegiad, sotsiaalselt vastutustundlikud riigihanked ja andmed. Tehnilise toe instrumendiga ⁽⁹⁾ toetatakse viit liikmesriiki sotsiaalmajanduse strateegiate väljatöötamisel koostööl põhineva ja riigipõhise töö kaudu. Lisaks avaldas komisjon 2023. aastal kaks komisjoni talituste töödokumenti, milles kirjeldatakse sotsiaalmajanduse organisatsioonide olemasolevaid maksuraamistikke ⁽⁷⁾ ning heategevusorganisatsioonide ja nende rahastajate mittediskrimineerivat maksustamist,⁽⁸⁾ luues kogu ELis ühise tõendusbaasi ja võrdlusaluse.

Õiguskindluse suurendamiseks ja **riigiabi** võimaluste alaste teadmiste parandamiseks avaldas komisjon **uuringu riigiabi meetmete kohaldamise kohta, mille eesmärk on toetada sotsiaalsete ettevõtete juurdepääsu rahastamisele ja ebasoodsas olukorras olevate töötajate töölevõtmist** ⁽⁹⁾. Selle uuringu tulemusi võetakse arvesse üldise grupierandi määruse käimasoleval läbivaatamisel ⁽¹⁰⁾. Lisaks võivad avaliku sektori asutused alates 2024. aasta jaanuarist kohaldada üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul vähese tähtsusega abi suurendatud ülemmäärasid, mis on 300 000 eurot ⁽¹¹⁾ ja 750 000 eurot mis tahes kolmeaastase perioodi jooksul ⁽¹²⁾. Lisaks on 2025. aasta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste direktiivi¹³ läbivaatamise eesmärk hõlbustada liikmesriikidel taskukohaste elamute ehitamise ja renoveerimise toetamist. Tegemist on valdkonnaga, kus tegutsevad sotsiaalmajanduse organisatsioonid.

Hoolimata riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil tehtud edusammudest on märkimisväärne **kasutamata potentsiaal piirkondlikul ja kohalikul tasandil**, kus ametiasutused on kodanikele ja sotsiaalmajanduse organisatsioonide tegevusele kõige lähemal. Kuigi algatuste arv on viimastel aastatel paljudes piirkondades ja omavalitsustes mitmekordistunud, on nende vaheline teadmiste ja kogemuste vahetamine, eriti piiriülevalt, endiselt piiratud.

Lisaks põhjustavad piiravad õigusraamistikud õiguskindlusetust ja takistavad sotsiaalmajanduse edasist toetamist. Avaliku sektori asutustel puudub sageli tehniline suutlikkus riigiabi ja sotsiaalselt vastutustundlike riigihangete valdkonnas. Näiteks näitab hiljutine **riigihangete direktiivide hindamine**, ⁽¹⁴⁾ et **liikmesriikides on sotsiaalsete aspektide integreerimine riigihangetesse erineval tasemel**. Avaliku sektori hankijatel on sageli raske leida tasakaalu läbipaistvuse ja turu tõhususe eesmärkide ning strateegiliste poliitiliste eesmärkide vahel ning nad ootavad selgeid suuniseid selle tasakaalu saavutamiseks.

Tähelepanu keskmes. Sotsiaalmajandus ja ringlus

*Sotsiaalmajanduse organisatsioonid annavad olulise panuse Euroopa üleminekusse ringmajandusele. Nad tegutsevad toote olelusringi igas etapis alates kavandamisest ja kogumisest kuni parandamise, korduskasutamise ja ringlussevõtni. Nad muudavad jäätmed ressursiks ja loovad protsessi käigus kohalikke kvaliteetseid töökohti, sealhulgas tehes koolituse ja tööhõive kättesaadavaks tõrjutuse ohus olevatele inimestele, sageli tihedas koostöös avaliku sektori asutustega. **Ringmajanduspiirkondade ja -linnade algatus** ⁽¹⁵⁾ näitab, kuidas linnade ja piirkondade juhitavad ringmajanduse strateegiad, nagu riiklikult toetatavad korduskasutus- ja paranduskeskused, ringluspõhised ehitus- ja lammutuskavad ning kohalikud tekstiili korduskasutamise süsteemid, võivad luua sotsiaalmajanduse organisatsioonidele võimalusi pakkuda kaasavaid ringmajanduse lahendusi, sealhulgas kasutades riigihankeid, et luua ringmajandusel põhinevate ja sotsiaalselt vastutustundlike ostutavade kaudu nõudlus nende teenuste järele. Nende ärimudelid aitavad pikendada toodete kasutusiga, vähendada heitkoguseid ja hoida materjalid kogukondades ringluses. Tulevase **ringmajanduse õigusakti** eesmärk on luua teiseste toorainete ühtne turg, suurendada kvaliteetsete ringlussevõetud materjalide pakkumist ja stimuleerida nõudlust nende järele ELis. Kõigis neis valdkondades on sotsiaalmajanduse organisatsioonidel head võimalused anda oma panus.*

2.2. Sotsiaalmajanduse organisatsioonidele arenguvõimaluste loomine

Selleks et luua sotsiaalmajanduse organisatsioonidele võimalusi tegevuse alustamiseks ja kasvuks, on komisjon võtnud meetmeid ökosüsteemi tugevdamiseks, edendades paremat juurdepääsu rahastamisele, kaasates rahalisi vahendeid ning tugevdades suutlikkuse suurendamist ja ettevõtluse toetamist.

Sotsiaalmajanduse organisatsioonide juurdepääs rahastamisele on paranenud. Tuginedes Euroopa tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmi (EaSI) rahastamisvahenditele, käivitati 2022. aastal programmi „InvestEU“ **sotsiaalvaldkonna investeringute ja oskuste poliitikaharu raames finantstooted**. Rakenduspartneritele on mikrorahastamiseks, sotsiaalseks ettevõtluseks ja sotsiaalse mõjuga investeringuteks eraldatud ligikaudu 1,2 miljardi euro väärtuses garantiisid, millest saavad kasu ligikaudu 90,000 mikrorahastamise toetuse saajat ja ligikaudu 3000 sotsiaalset ettevõtet, kusjuures eeldatavasti kaasatakse 11,7 miljardit eurot investeringuid ⁽¹⁶⁾. Nende vahenditega tehakse riskifinantseerimine kättesaadavaks sellistele ärimudelitele, mis sageli ei vasta standardsetele riski ja tootluse profiilidele, koos ettevõtluse arendamise teenustega. Praeguseks on see toetus juba aidanud luua või säilitada ligikaudu 900 000 töökohta kogu ELis ning mõnede suuremate mikrokreiidiasutuste andmetel on abisaajate ellujäämismäär äärmiselt kõrge, samal ajal kui abi jõuab kõige haavatavamate rühmadeni ⁽¹⁷⁾.

Nende fondide sotsiaalse mõju edasiseks suurendamiseks katsetab komisjon kombineeritud toetust, milles on ühendatud InvestEU rahastamisvahendid ja Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) EaSI haru raames antavad toetused ⁽¹⁸⁾. ESF+ projektikonkursid on toetanud ka sotsiaalse rahastamise turgude arengut, parandades juurdepääsu mõjuandmetele investeerimisotsuste tegemiseks, vähendades sotsiaalsetesse ettevõtetesse tehtavate riskikapitaliinvesteeringute tehingukulud ning tugevdades ELi tasandi võrgustikke, mis esindavad mikrorahastamise ja sotsiaalsete ettevõtete rahastamise pakkujaid. Samal ajal on mitu liikmesriiki võtnud ESF+ ja Euroopa Regionaalarengu Fondi ⁽¹⁹⁾ raames kasutusele sihtotstarbelised rahastamisvahendid ja toetuskavad ning taaste- ja vastupidavusraha ⁽²⁰⁾ raames on rakendatud mõningaid konkreetseid investeeringuid ja reforme. ELi praeguse pikaajalise eelarve (2021–2027) raames võetakse lisaks eespool osutatud 1,2 miljardile eurole garantiidena **eeldatavasti kasutusele kokku üle 1,62 miljardi euro ulatuses toetusi ja rahastamisvahendeid**. Sellega täidetakse komisjoni võetud kohustus suurendada ELi toetust võrreldes perioodiga 2014–2020.

Komisjon on aidanud sotsiaalmajanduse organisatsioonidel oma tegevust professionaalsemaks muuta, lahendusi laiendada ja tulemusi näidata. **Euroopa sotsiaalse innovatsiooni pädevuskeskus ⁽²¹⁾ on välja töötanud dünaamilise teadmuskeskuse ja viis praktikakogukonda**. Komisjon kuulutas välja ESF+ projektikonkursid, et toetada sotsiaalset eksperimenteerimist ning läbiproovitud sotsiaalsete uuenduste levitamist ja nende laiemat rakendamist, sealhulgas sotsiaalse innovatsiooni riiklike pädevuskeskuste loomise kaudu. Töötati välja praktilised vahendid, nagu sotsiaalmajanduse andmete haldamise ja kasutamise käitumisjuhend ⁽²²⁾ ning **sotsiaalse mõju mõõtmise ja juhtimise proportsionaalsete lähenemisviiside juhend ⁽²³⁾**. **Noorte ettevõtluspoliitika akadeemia**, mis on komisjoni ja OECD ühisalgatus, **tõi poliitikakujundajad ja noorte ettevõtjate võrgustikud kokku** mitmetel poliitika- ja suutlikkuse suurendamise seminaridel, mille eesmärk oli töötada välja parem poliitika noorte ettevõtjate, sealhulgas sotsiaalsete ettevõtjate jaoks.

Hoolimata sellest edust on sotsiaalmajanduse organisatsioonidel spetsiifiliste ärimudelite tõttu endiselt suuremad raskused rahaliste vahendite hankimisel kui tavaettevõtetel. Kuigi turu-uuringud näitavad, et erasektori sotsiaalsed investeeringud on viimastel aastatel kasvanud, ⁽²⁴⁾⁽²⁵⁾ on struktureeritud ja laialdaselt mõistetava lähenemisviisi puudumine pikaajalise kapitali suunamisel sotsiaalsetesse eesmärkidesse koos madala finantstulususega piiranud usaldust ja võrreldavust, hoides potentsiaalseid sotsiaalseid investoreid eemale. Uuenduslikud rahastamisviisid on jäänud killustatuks ja väiksemahuliseks.

Pealegi on selgete koolitus- ja suutlikkuse suurendamise võimaluste kättesaadavus ja tunnustamine eri sektorites ja piirkondades endiselt ebaühtlane. Seosed haridus- ja koolitussüsteemidega on killustunud ning õppekavapõhised lähenemisviisid, ühised pädevusraamistikud ja usaldusväärsed tõendid sotsiaalse ja kaasava ettevõtluse kohta on jätkuvalt erandiks. Kuigi inkubatsiooni- ja kiirendusteenused on viimastel aastatel laienenud, on sotsiaalse ettevõtluse jaoks kohandatud toetus endiselt haruldane ning paljud rühmad on endiselt alaesindatud ja saavad liiga vähe tuge. Selle tulemusena ei saa andekad inimesed ja uuenduslikud sotsiaalsed ärimudelid alati arenguks vajalikku toetust ning suurema sotsiaalse mõju saavutamise potentsiaali ei suudeta täielikult ära kasutada.

2.3. Sotsiaalmajanduse ja selle potentsiaali suurem tunnustamine

Komisjon on suurendanud sotsiaalmajanduse nähtavust ja usaldusväärust, luues suhtluskanalid üldsusega ja edendades teadlikkuse suurendamise kampaaniaid. **ELi sotsiaalmajanduse portaali** ⁽²⁶⁾ **annab ajakohast teavet ELi sotsiaalmajanduse poliitika, rahastamise ja algatuste kohta.** Alates portaali käivitamisest 2023. aastal on seda külastanud üle 596 000 inimese ⁽²⁷⁾ ning see pakub kasulikku materjali sotsiaalmajanduse spetsialistidele ja poliitikakujundajatele.

ELi sotsiaalmajanduse tõendusbaasi on laiendatud uuringuga, milles võrreldakse sotsiaalmajanduse sotsiaal-majanduslikke tulemusi kõigis liikmesriikides ⁽²⁸⁾. Uuring näitab, et sotsiaalmajandus loob nii majanduslikku kui ka sotsiaalset väärtust, ning kinnitab, et ajas toimuvate arengute hindamiseks on vaja usaldusväärsemaid ja ühtlustatumaid andmeid. Eurobaromeetri eriuuring sotsiaalmajanduse kohta eurooplaste elus annab esimese ülevaate ELi elanike arvamustest, teadlikkusest, kaasatusest ja hoiakutest, sealhulgas seisukohtadest avaliku sektori meetmete rolli kohta. Komisjoni/OECD väljaanne „Social Economy in Europe: Contributing to Competitiveness and Prosperity“ ⁽²⁹⁾ süvendab veelgi teadmisi, sealhulgas institutsioonilise korralduse, maksustamise ja sotsiaalmajanduse ettevõtluse toetamise kohta kõigis ELi liikmesriikides, samuti valdkondlikku teavet eluaseme ja hoolduse kohta.

Siiski esineb endiselt mõningaid lünki, eelkõige võrreldavusega seoses, mis on tingitud liikmesriikidevahelistest erinevustest andmete hõlmatuses ja meetodites. Süstemaatilise andmekogumise puudumine, mis põhineks ühtlustatud määratlustel, haldusallikatel ja laiendatud statistilistel vahenditel, nagu satelliitarvepidamine, muudab edusammude jälgimise keeruliseks ja piirab tulemuste avalikku nähtavust. Kuigi sihipärased teadusuuringud ja koostöö eksperdirühmades on aidanud edendada andmete kogumise ja analüüsimise raamistikku, on vaja püsivamat teabevahetust, et anda poliitikakujundamiseks paremat teavet. ELi sotsiaalmajanduse portaali tuntus ja kasutamine võiks suurenedada ning sidusrühmadel on vaja süstemaatilisemat aruandlust tegevuskava rakendamise kohta.

3. TULEVIKUPLAANID: UUED MEETMED SOTSIAALMAJANDUSE TUGEVDAMISEKS

Tulevikku vaadates kavatakse komisjon tugineda seni tehtud edusammudele ja kõrvaldada ELi sotsiaalmajanduse ökosüsteemi arendamisel allesjäänud takistused. Kuigi nõukogu 2023. aasta soovitus rakendatakse, on sotsiaalmajandusele antava toetuse tase liikmesriigiti ja valitsemistasandite lõikes jätkuvalt väga erinev. Endiselt on vaja sihipärast ELi toetust, et sotsiaalmajanduse strateegiad viiksid tõhusate meetmeteni ja looksid stabiilse raamistiku sotsiaalmajanduse organisatsioonide kasvuks.

Seetõttu tuleks rakendamise järgmises etapis seada esikohale meetmed, mis toetavad haldusasutusi ning võimaldavad sotsiaalmajanduse organisatsioonidel ühtsel turul takistusteta tegutseda, aitavad kaasata talente, suurendavad koolitus- ja rahastamisvõimalusi ning pakuvad süstemaatilisi ja võrreldavaid tõendeid, et anda teavet poliitika kujundamiseks ja investeerimisotsuste tegemiseks ning näidata sotsiaalmajanduse mõju.

Meie visioon eelseisvateks aastateks on selge.

- Soovime **konkurentsivõimelist sotsiaalmajandust**, mis toimib võrdsetel tingimustel teiste majandustegevuses osalejatega kogu ühtsel turul ning aitab kaasa dünaamilisele ettevõtluskeskkonnale, mis tagab inimestele kestliku jõukuse ja heaolu ning Euroopa sotsiaalse turumajanduse arengu. Seda peaksid toetama integreeritud poliitika- ja õigusraamistikud.
- Soovime **tugevat sotsiaalmajandust**, millel on juurdepääs oma vajadustele kohandatud rahastamisele ning mida toetavad tunnustatud õppe-, inkubatsiooni- ja kiirendamisprogrammid, mis arendavad nii üksikisikute andeid kui ka organisatsioonide suutlikkust.
- Soovime **tunnustatud sotsiaalmajandust**, mida toetavad kindlad tõendid ja nähtavus, võimaldades poliitikakujundajatel, turgudel ja üldsusel tunnustada selle lisaväärtust, suurendades seeläbi selle mõju kogu ELis.

See visioon on täielikult kooskõlas 2021. aasta tegevuskavas ja selle kolmes sambas sätestatud lähenemisviisiga. Tulevikku silmas pidades on käesolev aruanne üles ehitatud kolme prioriteedi ja viie peamise tegevusvaldkonna ümber, tuginedes 2021. aasta 63 meetme tulemustele ja lisades uusi meetmeid, mis on kindlaks määratud käesoleva vahehindamise raames. See on aluseks tegevuskava edasisele järelevalvele ja aruandlusele.

Selle visiooni saavutamine nõuab ühiseid jõupingutusi. Seepärast kutsub komisjon liikmesriike üles täielikult rakendama nõukogu soovitud sotsiaalmajanduse raamtingimuste väljatöötamise kohta ning võtma oma strateegiate ja poliitikameetmete elluviimisel arvesse käesolevas vahehindamises esitatud järeldusi ja uusi meetmeid.

3.1. Konkurentsivõimelise sotsiaalmajanduse integreeritud raamistikud

Komisjoni jätkuvad jõupingutused ettevõtluskeskkonna terviklikuks parandamiseks toovad sotsiaalmajandusele kasu, vähendades tegevustakistusi ja luues rohkem kasvuvõimalusi. Algatused, mille eesmärk on suurendada ELi konkurentsivõimet, süvendada ühtset turgu ning edendada hoiuste ja investeeringute liitu, võivad aidata loimida sotsiaalmajanduse organisatsioone peamistesse väärtusahelatesse, kaasata erakapitali ja parandada juurdepääsu rahastamisele. Lihtsustamine võib vähendada ka ebaproportsionaalset halduskoormust ja nõuete täitmisega seotud kulusid, millega väiksemad organisatsioonid sageli silmitsi seisavad.

Sotsiaalmajandus vajab integreeritud poliitika- ja õigusraamistikke, et laiendada ja edendada kestlikke ja uuenduslikke lahendusi. Kui õiged tingimused on loodud, saavad sotsiaalmajanduse organisatsioonid jõudsalt areneda kõigis majandussektorites ja kõigil territooriumidel, pakkudes kvaliteetseid töökohti, tooteid ja teenuseid kõigile ELi inimestele, sealhulgas kõige haavatavamatele. Seetõttu on eriti oluline parandada raamtingimusi ja tagada, et poliitikameetmeid rakendatakse seal, kus see on oluline, sealhulgas piirkondades ja kohalikes omavalitsustes.

Peamine tegevusvaldkond nr 1. Mitmetasandilise juhtimise ja kohapealse rakendamise tugevdamine

Riiklikel ametiasutustel on keskne roll sotsiaalmajanduse üldise strateegilise ja õigusraamistiku kehtestamisel. Piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused toimivad sageli sillana riikliku poliitika kujundamise ja kohaliku rakendamise vahel ning on otsustava tähtsusega riiklike prioriteetide kohandamisel kohalike vajadustega. Nad saavad oma

poliitiliste eesmärkide saavutamiseks sotsiaalmajanduse organisatsioone otseselt toetada ja nendega koostööd teha.

Koordineeritum ja teadlikum lähenemisviis annaks ametiasutustele selgema ja tõhusama poliitikaraamistiku sotsiaalmajanduse toetamiseks ja selle mõju maksimeerimiseks ning võimaldaks sotsiaalmajanduse organisatsioonidel jagada oma edusamme ja probleeme.

Komisjon teeb järgmist.

- **Töötab välja töövahendi piirkondliku ja kohaliku sotsiaalmajanduspoliitika toetamiseks.**
- **Hoogustab koostööd avaliku sektori asutuste, sidusrühmade kogukondade ja võrgustikega, et edendada parimate tavade vahetamist, ühisprojekte ja tõhusaid sotsiaalmajanduse meetmeid kõigis piirkondades, toetades ja täiendades riiklikke jõupingutusi. Erilist tähelepanu pööratakse maapiirkondadele ELi maaelu arengu tegevuskava, ⁽³⁰⁾ maaelupakti ja põllumajanduse põlvkonnavahtuse strateegia ⁽³¹⁾ kontekstis.**
- **Avaldab 2028. aastal kokkuvõtva aruande sotsiaalmajanduse raamtingimuste väljatöötamist käsitleva nõukogu soovitusel rakendamise kohta.**
- **Lõimib sotsiaalmajanduse väliskoostöösse ja rahvusvahelistesse dialoogidesse, pakkudes avaliku sektori asutustele erikoolitust, oskuste arendamist ja sotsiaalse ettevõtluse toetust ning rakendades projekte kolmandates riikides, sealhulgas (potentsiaalsetes) kandidaatriikides, nt tulevase lõunanaabruse sotsiaallettevõtlusfondi kaudu, kooskõlas Vahemere piirkonna leppe prioriteetidega ⁽³²⁾.**

Tähelepanu keskmes. Sotsiaalmajandus ning kultuur ja turism

Sotsiaalmajanduse organisatsioonid on Euroopa kultuurilise elujõulisuse, loova innovatsiooni ja kestliku turismi liikumapanev jõud. Nad toetavad kultuuri- ja loomesektorit ning selle töötajaid. Nad säilitavad ja edendavad kultuuripärandit, pakkudes ligipääsetavaid ruume kultuurielus osalemiseks ja kogukonnategevuseks naabruskondades ja maapiirkondades.

Loome- ja kultuurisektoris soodustab sotsiaalmajandus katsetamist, koostööd ja ühismandit valdkondades, mis ulatuvad meediast ja etenduskunstidest disaini ja käsitööni. Turismi valdkonnas edendatakse kogukonna juhitud algatustega kestlikke tegevusi, mis kaitsevad maastikke, toetavad kohalikke ettevõtteid ja tagavad, et kasu jääb kogukonnale.

*Ühendades kultuuri, loovust ja kestlikku turismi, tugevdab sotsiaalmajandus piirkondlikku identiteeti, annab kohalikele elanikele rohkem võimalusi ja mitmekesistab kohalikku majandust, loob töökohti ning aitab kaasa Euroopa piirkondade vastupanuvõimelisemale ja inimkesksemale arengule. Komisjon toetab riikidevahelisi partnerlusi, et katsetada ja laiendada kogukonna juhitud kestliku turismi mudeleid, mis põhinevad sotsiaalmajanduse põhimõtetel. Lisaks on tulevase **ELi kestliku turismi strateegia** eesmärk kujundada konkurentsivõimeline, kestlik ja kaasav turismimudel, mis toetab kohalikke kogukondi.*

Peamine tegevusvaldkond nr 2. Eeskirjade ja raamistike toimimise tagamine sotsiaalmajanduses

Avaliku sektori asutused võivad kasutada **riigihankeid** strateegilise vahendina, et osutada kvaliteetseid avalikke teenuseid ja saavutada konkreetseid poliitilisi eesmärgi, nagu tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse edendamine, inimväärtuste töötingimuste tagamine, ligipääsetavuse ja kõiki kaasava disaini parandamine ning vastutustundlike tarneahelate loomine. Sotsiaalmajanduse organisatsioonide jaoks loovad riigihanked võimalusi, mis parandavad nende juurdepääsu turgudele ja võimaldavad neil osutada kogukonnale teenuseid. Siiski näitavad andmed, et madalaima hinna põhimõte on endiselt valdav ning sotsiaalseid kaalutlusi ei rakendata riigihangetes süstemaatiliselt ega järjepidevalt.

Lisaks võib **koostöö tavaetevõtetega**, sealhulgas kaupade ja teenuste pakkumise kaudu, tugevdada sotsiaalmajandust ja aidata ettevõtetel saavutada oma kestlikkuseesmärgi. Sotsiaalmajanduse organisatsioonidel on tarneahelates sageli väike roll, mis tuleneb vastastikuse mõistmise puudumisest, kultuurilistest ja tegevuslikest takistustest ning ebapiisavast strateegilisest toetusest turulepääsu parandamiseks ja uute valdkondlike väärtusahelate arendamiseks.

Komisjon teeb järgmist.

- **Uurib võimalusi sotsiaalselt vastutustundlike riigihanketavade**, sealhulgas parima hinna-kvaliteedi suhte ja kollektiivläbirääkimiste kasutamise edendamiseks ELi riigihankedirektiivide käimasoleva läbivaatamise raames ning lisab **juhised** nende rakendamise kohta oma vahendite komplekti, et toetada piirkondlikku ja kohalikku sotsiaalmajanduspoliitikat.
- Edendab sotsiaalmajanduse organisatsioonide süstemaatilisemat integreerimist tavaetevõtete väärtusahelatesse, muu hulgas **algatades projektikonkursi ettevõtjatevaheliste partnerluste laiendamiseks**.

Tähelepanu keskmes. Sotsiaalmajandus ja energia

Sotsiaalmajandus aitab tagada, et üleminek roheenergiale oleks õiglane ja kaasav. Energiakogukonnad ja muud kodanike juhitud algatused võimaldavad kohalikel osalejatel ühiselt omada ja hallata taastuvenergia varasid alates päikese- ja tuuleparkidest kuni kaugküttesüsteemideni. Need organisatsioonid säilitavad kogukonnas väärtust, võimaldavad kodanikel üleminekus aktiivselt osaleda ja võivad aidata vähendada energiaostuvõimetust, näiteks parandades haavatavate rühmade juurdepääsu taskukohasele energiale. Samuti võivad need luua kvaliteetseid kohalikke töövõimalusi sellistes valdkondades nagu paigaldus-, hooldus- ja energianõustamisteenused.

Selleks et siduda kliimameetmed käegakatsutava kogukonnakasuga, on äärmiselt oluline tunnustada sotsiaalmajanduses osalejaid riiklikes energia- ja kliimakavades, hõlbustada nende juurdepääsu võrkudele ja rahastamisele ning võtta neid arvesse ELi rahastamisalgatustes ning programmides ja kavades, mida rahastab EL ja haldavad liikmesriigid. Komisjon kavatses **kodanike energiapaketi** raames edendada energiakogukondade levikut komisjoni soovitusel kaudu, mis käsitleb energiakogukondi ja omatarbimist. Kava edendab muu hulgas teadmiste jagamist ja tugevdab energiakogukondade alast tõendusbaasi, sealhulgas toetades **avaliku sektori hankijatele suunatud praktikakogukonda** ning selgitades välja tingimused, mis võimaldavad kodanike juhitud energiaalgatuste elluviimist. Ka kohalikud omavalitsused võivad selliste

algatuste elluviimisel mängida olulist rolli ning neid toetatakse selle potentsiaali realiseerimisel.

Riigiabi on samuti oluline vahend, mis aitab avaliku sektori asutustel sotsiaalmajandust toetada. Näiteks sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid osutavate sotsiaalmajanduse organisatsioonide juurdepääs toetusele võib olla piiratud, kuna nad sõltuvad suurel määral vähese tähtsusega abi ülemmäärast, mis võimaldab avaliku sektori asutustel anda abi kuni teatava künniseni, ilma sellest komisjonile teatamata. Kuigi see võib aidata väikesemahulisi teenuseid, vajavad sotsiaalteenuste osutajad rohkem rahastamisvõimalusi, mis on kooskõlas avaliku huvi eesmärkidega, kuid neid peetakse õiguslikult riskantseks.

Komisjon teeb järgmist.

- **Teeb tööd üldise grupierandi määruse läbivaatamiseks ja asjakohaste riigiabi eeskirjade täpsustamiseks**, et avaliku sektori asutustel oleks lihtsam rahastada sotsiaalmajandust lisaks vähese tähtsusega abile ⁽³³⁾.
- **Töötab välja erisuunised, et aidata liikmesriikidel kavandada riigiabimeetmeid sotsiaalse toetuse ja sotsiaalsete investeeringute jaoks**, nagu on välja kuulutatud teatises „Puhta tööstuse kokkuleppe elluviimine I“ ⁽³⁴⁾.

Suurendamiseks sotsiaalmajanduse organisatsioonide konkurentsivõimet ja tulemuslikkust ühtsel turul, on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et tagada õigus- ja maksuraamistike parem kohandamine sotsiaalmajanduse ärimudelite eripäradega.

Komisjon teeb järgmist.

- **Jätkab sotsiaalmajandust toetavate õigusraamistike edendamist**. See hõlmab töötajate poolt ettevõtte ülevõtmise edendamist, rakendades edukalt komisjoni soovitusi ettevõtete ülemineku kohta.
- **Hindab vajadust parandada asjaomaseid õigusraamistikke**, näiteks Euroopa ühistu põhikirja.
- **Uurib teadusuuringu abil, kas sotsiaalselt vastutustundlikud ettevõtted seisavad silmitsi konkreetsete takistustega**, nagu raskused tunnustamisel ja rahastamisele juurdepääsemisel, et anda alus võimalikele tulevastele poliitikameetetele, mis hõlbustaksid ühiskondliku mõju ja muu vastutustundliku ettevõtluse mõõtmist ja sellest teavitamist.
- **Analüüsib koos OECDga põhjalikult sotsiaalmajanduse riiklikke maksumeetmeid**, sealhulgas maksupoliitikat, mis stimuleerib investeeringuid sotsiaalmajanduse organisatsioonidesse.

3.2. Tugeva sotsiaalmajanduse jaoks vajalikud investeeringud, oskused ja suutlikkus

Tugev sotsiaalmajandus vajab nii hästi toimivat rahastamise ökosüsteemi kui ka häid oskusi ja organisatoorset suutlikkust. Selleks et aidata sotsiaalmajanduse organisatsioonidel meelitada ligi talente, kasvada, tegelda innovatsiooniga ja reageerida pakilistele sotsiaalsetele vajadustele, on oluline töötada välja selgemad sotsiaalsete investeeringute raamistikud ning tugevdada oskusi, inkubatsiooni ja ettevõtluse toetamist ning sihtotstarbelisi õppevõimalusi sotsiaalse ettevõtluse jaoks.

Peamine tegevusvaldkond nr 3. Sotsiaalsete investeeringute ökosüsteemi tugevdamine

Sotsiaalmajanduse mudelite mitmekesisuse ja sotsiaalse mõju dünaamilise iseloomu tõttu ei ole sotsiaalseid investeeringuid võimalik hõlpsasti määratleda kindlate definitsioonide või ühtsete kriteeriumide abil. Siiski võib ühiste võrdluspunktide ja aruandlustavade järkjärguline kujunemine vähendada investorite ja vahendajate ebakindlust, parandada võrreldavust ning aidata hoida tehingukuludid kontrolli all.

Selleks et parandada usaldust ja võrreldavust ning võimaldada investeeringute ulatuslikku suunamist sotsiaalsete eesmärkide saavutamisse, **teeb komisjon järgmist.**

- **Tugevdab erasektori sotsiaalsete investeeringute raamistikku**, konsolideerides ja süstematiseerides kõige asjakohasemaid standardeid, mõõtmismääratlusi, kontseptsioone ja meetodeid. Selleks uurib **komisjon koostöös OECDga investeerimiseesmärkide vabatahtlikku turupõhist raamistikku, mida toetavad tulemusmudelid ja -näitajad.** See aitab investoritel investeerimisstrateegiaid järjepidevalt ja paindlikult kavandada, hinnata ja võrrelda.
- **Kasutab Euroopa riskikapitalifondide ⁽³⁵⁾ (EuVECA) korra eelseisvat läbivaatamist** võimalusena hinnata riskikapitali- ja kasvukapitaliinvestoreid käsitleva õigusraamistiku tõhusust. Edusammud selles valdkonnas toovad kasu ka sotsiaalse mõjuga investeeringutele, sealhulgas Euroopa sotsiaalettevõtlusfondi ⁽³⁶⁾ (EuSEF) märgise kasutajatele.

Sotsiaalmajandus vajab rahastamist, mis kajastaks selle juhtimismudeleid, riski ja tootluse profiile ning sageli väikesemahulisi vajadusi. Puudulikud andmed sotsiaalmajanduse rahastajate, finantstoodete sobivuse ja abisaajatele avaldatava mõju kohta piiravad sobivate rahastamisvahendite väljatöötamist ja kasutuselevõttu ning nende laiemat rakendamist. Traditsioonilised laenuandjad on endiselt ettevaatlikud, spetsialiseerunud vahendajad ei ole turul nähtavad, suured tehingukulud pärsivad väiksemaid investeeringuid ning kasumi ümberjaotamise eeskirjade piirangud sotsiaalsetes ettevõtetes piiravad omakapitaliinvesteeringuid. Kuna EL valmistab ette järgmist mitmeaastast finantsraamistikku, on väga oluline töötada välja rahastamis- ja tehnilise abi viisid, mis võimaldavad sotsiaalmajanduse organisatsioonidel pääseda juurde rahastamisele kõigil territooriumidel ning kasutada täielikult ära ELi fonde ja vahendeid.

Sotsiaalmajanduse rahastamise paremaks mõistmiseks ja rahastamisvahendite täiustamiseks **teeb komisjon järgmist.**

- **Koostab InvestEU nõustamiskeskuse raames aruande sotsiaalmajanduse organisatsioone teenindavate finantsvahendajate kohta ning koos oma sotsiaalmajanduse ja sotsiaalsete ettevõtete eksperdirühmaga (GECES) aruande sotsiaalmajanduse organisatsioonide rahastamisvõimaluste parandamise kohta.**
- **Katsetab programmi „InvestEU“ mikrorahastamise ja sotsiaalsete ettevõtete rahastamisvahendite mõju ja tulemuste hindamist toetusesaajate tasandil.**
- **Uurib, kas on võimalik rakendada sarnaseid uuenduslikke lahendusi erakapitali kaasamiseks, näiteks algatades uuringu seisvate varade potentsiaalse kasutamise kohta riiklike garantiide loomiseks ning avaldades varahalduritele ja poliitikakujundajatele käsiraamatu Prantsusmaa 90-10 fondide mudeli rakendamise kohta.**

- **Vaatab läbi mikrokrediidiga tegelevate asutuste Euroopa tegevusjuhendi**, et mikrorahastamine vastaks jätkuvalt alaesindatud ettevõtjate ja haavatavas olukorras olevate inimeste vajadustele. Ajakohastatud tegevusjuhendi eesmärk on tugevdada mikrorahastamise sotsiaalset mõõdet, viia raamistik kooskõlla sotsiaalmajanduse uue reaalsusega ning muuta sertifitseerimine kättesaadavamaks, tõhusamaks ja erinevaid institutsioonilisi mudeleid toetavamaks.

Tähelepanu keskmes. Sotsiaalmajandus ja eluase

Sotsiaalmajanduse organisatsioonidel on oluline roll taskukohaste, kogukonnapõhiste, sotsiaalselt kaasavate ja ligipääsetavate eluasemelahenduste pakkumisel ja rahastamisel. Sellised mudelid nagu mittetulunduslikud või piiratud kasumiga elamuühistud, sihtasutused ja kogukonna maaomandifondid võivad ehitada, edendada, omada või hallata elamispindu, reinvesteerides samal ajal ülejääke ja võimaldades elanikel otseselt osaleda nende juhtimises. Need organisatsioonid võivad aidata vähendada jätkuvat eluasemete nappust ja hinnavolatiilsust, hoides hinnad pikas perspektiivis taskukohased. Samuti saavad nad arendada kaasavaid naabruskondi, ühendades elamispinnad töövõimalustega ning sotsiaal- ja kogukonnateenustega nii maapiirkondades kui ka linnades. Sotsiaalmajanduse organisatsioonide kaasamine eluasemestrategieesse, aidates neil ületada tehnilisi, regulatiivseid ja seadusandlikke takistusi ning hõlbustades nende juurdepääsu sobivale rahastamisele, võimaldaks neil aidata rohkem kaasa sellele, et muuta õigus inimväärsele, taskukohasele, kestlikule ja kvaliteetsele eluasemele igas riigis, eelkõige eluasemesurve all olevates piirkondades ja haavatavate rühmade puhul. Euroopa taskukohaste eluasemete kavas on ⁽³⁷⁾ on sätestatud kõiki tasandeid hõlmav tegevusraamistik ja sellega seotud rahastamisvõimalused ning rõhutatud, et komisjon soodustab investeringuid mittetulunduslikesse ja piiratud kasumiga eluasemepakkujatesse.

Peamine tegevusvaldkond nr 4. Oskuste, koolituse ja ettevõtluse edendamine

Sotsiaalset ettevõtlust ei õpetata formaalhariduses süstemaatiliselt ning paljudel sotsiaalmajanduse organisatsioonidel, eriti idu- ja kasvuetapis, puudub endiselt juurdepääs spetsiaalselt nende vajadustele kohandatud oskuste arendamisele ja korralduslikule toele. Kaasava ettevõtluse toetamine on ebajärjekindel ega kajasta sageli piisavalt sotsiaalmajanduse mudeleid, eelkõige alaesindatud rühmadesse kuuluvate ettevõtjate puhul, kes puutuvad kokku varjatud takistustega, kui nad püüavad pääseda ligi inkubatsiooniteenustele, võrgustikele ja rahastamisele.

Kooskõlas oskuste liidu visiooniga **teeb komisjon järgmist.**

- **Edendab spetsiaalse projektikonkursi kaudu sotsiaalseid ja kaasavaid ettevõtlusinkubatsiooni mudeleid ning toetab sotsiaalse ettevõtluse tunnustatud pädevusraamistikke**, muu hulgas vastastikuse õppimise meetmete kaudu.
- Parandab koos OECDga **teadmusbaasi sotsiaalse ja kaasava ettevõtluse kohta**, uurides sotsiaalse ettevõtluse integreerimist riiklikesse õppekavadesse ja õppimisvõimalustesse, sotsiaalse ettevõtluse rolli mittetöötavate ja mitteõppivate noorte aktiveerimisel ja töö ametlikuks muutmisel ning avaldades uue väljaande aruandest „Missing Entrepreneurs“.

Tähelepanu keskmes. Sotsiaalmajandus ja digipööre

Sotsiaalmajanduse organisatsioonid töötavad välja ja kasutavad usaldusväärseid ja kaasavaid digilahendusi, mis teenivad avalikke huve ja vähendavad digilõhet. Nende juhtimisstruktuurid teevad neist ideaalsed vastutustundliku andmehalduse eestvedajad – alates platvormiühistutest kuni ligipääsu, hooldust ja haridust edendavate sotsiaaltehnoloogia ettevõteten. Nad käsitlevad andmeid ühise ressursina, tagades, et teavet kogutakse, kasutatakse ja hallatakse viisil, mis austab eraelu puutumatus, põhiõigusi, läbipaistvust ja kogukonna huve. Lisaks aitavad sotsiaalmajanduse organisatsioonid töötajatel ja toetusesaajatel arendada oma digivõimeid ja -oskusi, edendades digitaalset ökosüsteemi, kus tehnoloogia parandab nii sotsiaalset ühtekuuluvust kui ka konkurentsivõimet. Komisjon tugevdab sotsiaalmajanduse digitaliseerimise ja tehisintellekti alast tõendusbaasi, et toetada usaldusväärse, kättesaadava ja kaasava tehnoloogia, sealhulgas hajusraamatu tehnoloogia kasutuselevõttu ning paremini mõista selle mõju organisatsioonidele ja nende töötajatele.

3.3. Tõendid, nähtavus ja teadmised tunnustatud sotsiaalmajanduse jaoks

Selleks et sotsiaalmajandust kogu ELis täielikult tunnustataks ja väärtustataks, on vaja tugevamat tõendusbaasi ning kättesaadavamad ja võrreldavamad statistikat kõigis liikmesriikides. Lisaks eeldab sotsiaalmajandust toetav andmetel põhinev poliitikakujundamine selget ja kättesaadavat teavet, liigitatud andmeid ja regulaarset teabevahetust, samuti ühtset juurdepääsupunkti ELi ressursidele.

Peamine tegevusvaldkond nr 5. Sotsiaalmajanduse tõendusbaasi loomine

Praegu on sotsiaalmajandust käsitlevad andmed killustatud ning erinevad meetodikad piiravad poliitikakujundajate võimet töötada välja tõhusaid meetmeid, jälgida edusamme ja tõendada mõju. Statistika laiendamine ja üleminek süstemaatilisemale andmekogumisele aitab ühtlustada mõisteid, parandada poliitikameetmete kavandamist ja suunatust ning tuua otsustajate, turgude ja avalikkuse jaoks esile sotsiaalmajanduse panus konkurentsivõimelisse ja kaasavasse majandusse.

Andmete ja statistiliste teadmiste laiendamiseks ja edendamiseks ning sotsiaalmajanduse tõendusbaasi loomiseks teeb komisjon järgmist.

- **Töötab välja süstemaatilisema lähenemisviisi andmete kogumisele, sealhulgas toetades liikmesriike sotsiaalmajanduse satelliitarvepidamise arendamisel, samuti rahastades riiklike katseprojekte sotsiaalmajanduse andmete kogumiseks riiklike statistiliste ettevõtlusregistrite ja töötasu struktuuri uuringute kaudu, kasutades võimaluse korral haldusallikaid, et vältida täiendavat aruandluskoormust.**
- **Laiendab ELi sotsiaalmajanduse portaali, et parandada andmete jagamist ja suurendada läbipaistvust, pakkudes ühtlustatud juurdepääsu väljaannetele, andmekogumitele, meetodikatele ja riiklikele portaalidele.**
- **Ajakohastab sotsiaalsete ettevõtete kaardistamist ELis ⁽³⁸⁾.**
- **Avaldab GECESi aruande, mis sisaldab praktilisi soovitusi sotsiaalmajandust käsitlevate andmete kogumise kohta.**

Tähelepanu keskmes. Sotsiaalmajandus ja demokraatia

Vastavalt Eurobaromeetri eriuuringule sotsiaalmajanduse kohta eurooplaste elus on 18% eurooplastest teinud viimase viie aasta jooksul vabatahtlikku tööd sotsiaalmajanduse organisatsioonis ja 13% on nende liikmed. **Teadlikkus sotsiaalmajanduse kontseptsioonist on siiski tagasihoidlik ja liikmesriigiti väga erinev.** Sotsiaalmajanduse organisatsioonid aitavad muuta ühiskonda demokraatlikumaks, kuna nad keskenduvad kodanike kaasamisele, kogukonna probleemide lahendamisele ja kaasavale juhtimisele. Nad toimivad sageli demokraatia koolidena, edendades läbipaistvust, vastutust ja usaldust otsustusprotsesside vastu. Sotsiaalmajandus saab seega anda oma panuse mitmesugustesse demokraatiasse ja kodanikuaktiivsust käsitlevatesse ELi algatustes, näiteks **Euroopa demokraatia kaitseilp**,⁽³⁹⁾ ja neist kasu saada. Tugev sotsiaalmajandus võib aidata kaasa ka kireva kodanikuühiskonna tegutsemisruumi loomisele, tugevdades kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkust, nähtavust ja piiriülest koostööd. Kooskõlas **ELi kodanikuühiskonna strateegiaga**⁽⁴⁰⁾ astub komisjon samme, et luua nendele organisatsioonidele, millest paljud moodustavad osa sotsiaalmajandusest, toetavam keskkond, sealhulgas meetmed heategevusorganisatsioonide õiglase maksustamise tagamiseks ja finantsteenuste kättesaadavuse tagamiseks.

4. KOKKUVÕTE: UUS TUGEVAMA SOTSIAALMAJANDUSE TEGEVUSKAVA

Alates sotsiaalmajanduse tegevuskava vastuvõtmisest 2021. aastal on see andnud uut hoogu sotsiaalmajandusele kogu Euroopas. See on loonud ühtse ELi raamistiku, võimaldanud kasutada mitmesuguseid vahendeid ja programme ning suurendanud sotsiaalmajanduse olulisust nii riiklikes kui ka ELi tegevuskavades. Tegevuskava ja sotsiaalmajanduse raamtingimuste väljatöötamist käsitleva nõukogu 2023. aasta soovitusel rakendamine on juba toonud kaasa käegakatsutavaid edusamme. Üha rohkem liikmesriike töötab välja strateegiaid, õigusraamistikke ja rahastamisvooge. Tekkimas on uued tugistruktuurid ning avaliku sektori asutused, finantssektori osalised ja üldsus on muutumas sotsiaalmajandusest teadlikumaks. Need edusammud näitavad tegevuskava asjakohasust ja kinnitavad, et sihipärased ELi meetmed võivad tuua märkimisväärset kasu sotsiaalmajanduse organisatsioonidele ja kogukondadele, keda nad teenivad.

Siiski esineb endiselt olulisi lünki ja probleeme. Sotsiaalmajandust ei tunnustata ega toetata liikmesriikides ja piirkondades ikka veel järjepidevalt. Paljud organisatsioonid seisavad endiselt silmitsi õiguskindlusetusega ning raskustega koolitusele, turgudele ja rahastamisele juurdepääsul. Sotsiaalmajanduse potentsiaali ei ole veel piisavalt lõimitud peavoolupoliitikasse. See loob ebavõrdsed tingimused, mida süvendab sotsiaalmajanduse erinev ärimudel. Selleks et sotsiaalmajandus saaks kõigis piirkondades ja sektorites jõudsalt areneda, tuleb tegevuskava rakendamise järgmises etapis seada prioriteediks nimetatud lünkade kõrvaldamine.

Komisjon püüab sotsiaalmajandust ELi poliitikasse ja programmidesse veelgi rohkem integreerida. Selleks kutsub komisjon Euroopa Parlamenti, nõukogu, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed, Euroopa Regioonide Komiteed, Euroopa Investeeringuspannga gruppi ning teisi ELi asutusi ja organeid üles tegema koostööd, et maksimeerida selle tegevuskava potentsiaali.

Rakendamise järelevalve on väga oluline. Seetõttu **järgib komisjon tegevuskava rakendamisel ja järelevalve teostamisel koordineeritud ja terviklikku**

lähenemisviisi. ELi sotsiaalmajanduse portaal annab rakendamisprotsessi kohta korrapäraselt ajakohastatud teavet. Lisaks soovitatakse liikmesriikidel kooskõlas nõukogu 2023. aasta soovitusega anda komisjonile aru oma edusammudest sotsiaalmajanduse toetamisel 2027. ja 2032. aastal. Sotsiaalmajanduse ja sotsiaalsete ettevõtete eksperdirühm jääb dialoogi, vastastikuse õppimise ja koosloomise peamiseks platvormiks.

Sotsiaalmajanduse täieliku potentsiaali ärakasutamise saame kujundada Euroopat, mille keskmes on kogukonnad ja planeet, sillutades teed õiglasemale, kestlikumale ja konkurentsivõimelisemale tulevikule.

-
- (¹) [„Benchmarking the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem“](#), 2024.
- (²) [COM\(2021\) 778](#).
- (³) [ELT C 428, 13.12.2017, lk 10](#).
- (⁴) [„Social economy in the life of Europeans – Eurobarometer report“](#) (Sotsiaalmajandus eurooplaste elus – Eurobaromeetri aruanne), 2025.
- (⁵) [„Much more than a market: Speed, Security, Solidarity - Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens.“](#) (Palju enam kui turg – kiirus, turvalisus, solidaarsus – siseturu jõustamine kõigile ELi kodanikele kestliku tuleviku ja jõukuse tagamiseks) 2024.
- (⁶) [ELT C, C/2023/1344](#).
- (⁷) [SWD\(2023\) 211](#).
- (⁸) [SWD\(2023\) 212](#).
- (⁹) [„Study on State aid for access to finance for social enterprises and for the recruitment of disadvantaged workers in the form of wage subsidies“](#), 2024.
- (¹⁰) [Komisjoni määrus \(EL\) nr 651/2014](#).
- (¹¹) [Komisjoni määrus \(EL\) 2023/2831](#).
- (¹²) [Komisjoni määrus \(EL\) 2023/2832](#).
- (¹³) [Komisjoni otsus \(EL\) 2025/2630](#).
- (¹⁴) [SWD\(2025\) 333](#).
- (¹⁵) Vt <https://circular-cities-and-regions.ec.europa.eu/>
- (¹⁶) Summad on ligikaudsed, kuna eraldatud summade ja programmi „InvestEU“ heakskiidetud toimingute alusel kaasatud investeeringute täpne jaotus ei ole kõigil juhtudel võimalik.
- (¹⁷) ADIE, suurim Prantsuse mikrokrediidiasutus, millel on ligi 100 000 aktiivset klienti, kellest kolmandik saab minimaalseid sotsiaaltoetusi ja viiendikul puudub haridustunnistus, näitab, et 93% klientidest on 2–3 aastat pärast laenu saamist endiselt tööturul aktiivsed ja 82% loodud ettevõtetest tegutseb endiselt ([2025, Etude Impact Adie ZRR](#)).
- (¹⁸) [Määrus \(EL\) 2021/1057](#).

-
- (19) [Määrus \(EL\) 2021/1058](#).
- (20) [Määrus \(EL\) 2021/241](#).
- (21) Vt <https://socialinnovationplus.eu/>
- (22) Kättesaadav aadressil <https://link.europa.eu/jpJ6xv>
- (23) "[Policy Guide on Social Impact Measurement for the Social and Solidarity Economy](#)", 2023.
- (24) Impact Europe, „[The Size of Impact: Main takeaways from the European impact investing market sizing exercise](#)“, 28. november 2024.
- (25) European Microfinance Network ja Microfinance Centre, '[Survey on Microfinance in Europe – 2025 edition](#)', 2026.
- (26) Kättesaadav aadressil <https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/>
- (27) Andmed seisuga 31. jaanuar 2026.
- (28) „[Benchmarking the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem](#)“, 2024.
- (29) „[Social economy in Europe – Contributing to competitiveness and prosperity](#)“, 2025.
- (30) [COM\(2021\) 345](#).
- (31) [COM\(2025\) 872](#).
- (32) [JOIN\(2025\) 26](#).
- (33) Komisjon on alustanud üldise grupierandi määruse läbivaatamist ning hindab, kas ja kuidas seda tuleks ajakohastada, sealhulgas sätteid, mis käsitlevad sotsiaalsetele ettevõtetele antavat abi, koolitust ja tööhõivet ning ebasoodsas olukorras olevate töötajate töölevõtmist.
- (34) [COM\(2025\) 378](#).
- (35) [Määrus \(EL\) nr 345/2013](#).
- (36) [Määrus \(EL\) nr 346/2013](#).
- (37) [COM\(2025\) 1025](#).
- (38) Uusima ülevaatega saab tutvuda aadressil <https://link.europa.eu/Wn7Nmq>.
- (39) [JOIN\(2025\) 791](#).
- (40) [COM\(2025\) 790](#).